

СЕКЦІЯ 2

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ІНТЕГРОВАНІЙ ПОКАЗНИК ЯКОСТІ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Кодлюк Я.П.

Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка

E-mail: yp.kodliuk@gmail.com

Одним із вагомих чинників модернізації національної системи освіти визнано необхідність реалізації компетентнісного підходу, основне призначення якого — посилити результативну складову навчально-виховного процесу.

Зазначений феномен розкривається через поняття компетенції і компетентності. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки ці дефініції чітко окреслені: компетенція — задана норма, вимога до підготовки особистості; компетентність — набута якість, «надбання» людини [1].

Закономірно виникає питання про структуру компетентності. Традиційно її компонентами виокремлюють знання, вміння і навички, досвід, ставлення тощо (Бібік Н., Савченко О.). У Державному стандарті початкової загальної освіти (2018) компетентність позиціонується як динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати навчальну діяльність. Поділяючи зазначену точку зору, вважаємо, що вказане_новоутворення варто структурувати таким чином: знання, вміння і навички, ціннісне ставлення, розгорнута рефлексія. Значущість знань у структурі компетентності очевидна з огляду на те, що вони слугують базою для формування умінь і навичок. Діяльнісний підхід в освіті

*Запровадження інтегрованого підходу до навчання
в закладах дошкільної та початкової освіти*

націлює на оволодіння відповідними вміннями і навичками — предметними (спеціальними) і загальнонавчальними (міжпредметними). Однак знати, як виконувати ту чи іншу діяльність, чи вміти її виконувати ще не гарантує бажання працювати, творчого ставлення до роботи. У зв'язку з цим акцентуємо увагу на ціннісному ставленні до процесу та результату праці. Вказану кількість структурних компонентів доповнюємо рефлексією — необхідна передумова повноцінного навчання, а відтак і саморозвитку, самореалізації (тобто суб'єктності), яка допомагає сформулювати (а за необхідності і скорегувати) мету діяльності, вибрати раціональні способи досягнення цієї мети, спрогнозувати результати тощо.

Об'єднує дослідників розуміння того, що компетентність — це цілісне утворення; ні окремо взяте вміння, ні навичка, ні ставлення не є компетентністю, тобто увага акцентується на її інтегрованому характері. Підтвердження висловленого знаходимо в навчально-методичних матеріалах, розроблених відповідно до Концепції Нової української школи [3, с. 13].

Традиційно у рамках загальної середньої освіти компетентності класифікують на ключові, міжпредметні і предметні. Такий розподіл здійснено з урахуванням основних (проектованих) рівнів змісту освіти (концепція багаторівневого формування змісту освіти; Краєвський В., Лернер І., Скаткін М.) — загального теоретичного уявлення, навчального предмета, навчального матеріалу. Відповідно до зазначеного ключові компетентності трактуються як такі, що формуються упродовж усього навчання в школі і в подальшому житті; міжпредметними учні оволодівають у межах певної освітньої галузі; предметні виробляються на матеріалі конкретного навчального предмета чи інтегрованого курсу.

Проблема якості шкільної освіти знаходить своє відображення у сформованості в учнів ключових компетентностей, хоча, як відомо, базою для їх вироблення є предметні і міжпредметні. Сутнісними ознаками ключових компетентностей визначено такі: поліфункціональність; надпредметність; міждисциплінарність; багатокомпонентність; спрямованість на формування критичного мислення, рефлексії, визначення власної позиції [3, с. 13].

**Запровадження інтегрованого підходу до навчання
в закладах дошкільної та початкової освіти**

У чинному Державному стандарті початкової загальної освіти вводиться нове поняття — «наскрізні вміння» (читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми та ін.), яке, з одного боку, поглиблює розуміння сутності цього феномена, а з іншого — викликає чимало запитань стосовно того, як співвідносяться зазначені поняття між собою, як корелюють наскрізні вміння з окремими ключовими компетентностями, що спільного /відмінного в методиці їх формування, чи спроможні молодші школярі опанувати усім переліком умінь та ін.

Базою для виокремлення ключових компетентностей початкової освіти, які задекларовані в новому Державному стандарті (табл. 1), слугували «Рекомендації Європейського парламенту та Ради Європи щодо формування основних груп ключових компетентностей освіти впродовж життя» (18 грудня 2006 року).

Таблиця 1

Ключові компетентності у змісті початкової освіти

Види ключових компетентностей	
Державний стандарт початкової загальної освіти, 2011	Державний стандарт початкової загальної освіти, 2018
	Вільне володіння державною мовою
	здатність спілкуватися рідною мовою
Загальнокультурна	культурна компетентність
здоров'язбережувальна	екологічна компетентність
громадянська	
соціальна	громадянські та соціальні компетентності
компетентність з інформаційно-комунікаційних технологій	інформаційно-комунікаційна компетентність
вміння вчитися	навчання впродовж життя

**Запровадження інтегрованого підходу до навчання
в закладах дошкільної та початкової освіти**

Продовження таблиці 1

	компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій
	математична компетентність
	інноваційність
	підприємливість та фінансова грамотність

Помітно, що, порівняно зі Стандартом 2011 року, кількість і структура цих інтегрованих показників змісту освіти зазнала змін.

В науці відомий підхід, згідно з яким структура компетентності репрезентується через певні компоненти (Я. Кодлюк, О. Савченко), традиційно — змістовий, мотиваційний, процесуальний. Нами зроблена спроба обґрунтувати компонентний склад ключової компетентності вміння вчитися. Вона, на наш погляд, охоплює змістовий (знання про культуру розумової праці, про змістову основу загальнонавчальних умінь і навичок та про вміння вчитися як інформаційну цінність), мотиваційний (усвідомлення значущості знань, наявність стійкого інтересу до навчання) та процесуальний (вміння організувати робоче місце; планувати навчальну діяльність; працювати з підручником; аналізувати, порівнювати, узагальнювати; здійснювати само- і взаємоконтроль) компоненти і формується в цілісному навчально-виховному процесі школи першого ступеня [2, с. 13].

Таким чином, ключові компетентності є інтегрованим показником якості шкільної освіти, які потребують спеціальної методики формування, що задіює не лише когнітивну (інтелектуальну) сферу школяра, а й емоційну та вольову; наяву також проблема розробки засобів діагностики зазначених новоутворень.

Література

1. Бібік Н. Компетентність і компетенції у результатах початкової освіти / Н. Бібік // Початкова школа. – 2010. – № 9. – С. 1–4.
2. Кодлюк Я. Суб'єктність молодшого школяра в навчальній діяльності / Я. Кодлюк // Початкова школа. – 2013. – № 1. – С. 6–9.
3. Нова українська школа: поради для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.